REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul insertiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și invoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 39. Brașov, Luni-Marți 19 Februarie (3 Martie). 1908.

Fonduri naționale pentru școalele sătești.

I.

O problemă grea pentru Românii de sub coroana Ungariei este azi la ordinea zilei întreținerea în condițiunile nouei legi a instrucțiunii, a școalelor noastre dela sate. Pentru școalele medii, pentru seminarele teologice, pentru institutele pedagogice și pentru alte așezăminte culturale, sunt anumite fonduri particulare. Numai școalele sătești sunt lăsate în sarcina comunelor, cari le-au susținut și le susțin cum pot. Noua lege impune acum anumite condițiuni pentru localurile de școală și pentru salarele învățătorilor; condițiuni cari, dacă nu le vor implini comunele, le va implini statul, și școalele vor deveni maghiare. La întrebarea, ce e de făcut în fața acestei primejdii de desnaționalizare? Să mai jertfească poporul sătean pentru școalele confesionale, ori să le desființeze? — consistoriile noastre din Blaj și Sibiiu, sub direcțiunea cărora stau aceste școale, au luat hotărârea de a le susține și mai departe, cum se va putea.

Un corespondent al „Gazetei Transilvaniei“, tare în credința despre rezistența morală a poporului român, e de părere ca, acolo unde școala nu se va putea susținea altfel, să se ceară, fără frică de maghiarizare, ajutorul statului; „pentrucă din al nostru cerem“. Și în adevăr, o primejdie mult mai mare pentru tinerele generațiuni de a-și uita limba și tradițiunile naționale, sunt grădinile de copii, la cari se gândiau Ungurii transilvăneni încă din prima jumătate a veacului trecut, și le priveau ca „o mană cerească“, ca un liman de mântuire pentru ei de valurile crescânde ale românismului, cari se temeau că-i vor inneca. Azi există o lege de atâția ani, pentru aceste instituțiuni; cu toate aceastea, până acum cel puțin, pare că nu se simte primejdia lor. Cei de pe unde sunt asiluri sau grădini de copii maghiare, vor ști mai bine. Altfel ar fi, când Ungurii și-ar putea realiza deplin planul lor, putând înființa în fiecare comună, urbană sau rurală, grădini de copii, și silind poporul întreg să-și înstreineze micile vlăstare pe timp mai îndelungat dela sinul mamelor. Dar până atunci, vorba proverbului, ori se pierde samariul, ori moare măgarul.

Insă, și fără o prea mare frică de maghiarizare, e bine, e necesar să avem pentru instrucțiunea poporului dela țară, mai ales pentru aceasta, școalele noastre naționale, și să nu lăsăm întreținerea lor numai în sarcina comunelor. Onorabilul preot militar, d-l G. Vlassa, a făcut nu de mult, în coloanele Gazetei, foarte nimerita propunere, ca băncile române să vie în ajutorul acestor școale. Și stimabilul autor are cuvânt de a se plânge, că publicul nostru inteligent nu ia act de laudabila sa propunere. Până acum numai două glasuri am văzut ridicându-se în coloanele „Gazetei,“ în favoarea acestei propuneri. Onorabilul d. protopop, Ioan Hațeganu, o susține cu multă căldură, arătând starea de plâns a sărmanului nostru popor, supt până la oase de multele dări și greutăți de tot felul, ce apasă asupră-i.

In alt corespondent anonim, *Quisque* în nrul 33 al „Gazetei“ susține și dânsul propunerea d-lui Vlassa, însă dându-i o mai mare întindere. „Quisque“ recomandă reflecsiunei tuturor punând în desbatere publică întrebarea, cum s'ar putea crea *un fond comun* pentru întreținerea școalelor sătești și prin alte mijloace, nu numai prin băncile poporale. Și are dreptate. Mai întâiu că pentru un asemenea scop trebue să contribuim cu toții, nu numai cei cu capitaluri; apoi în Ungaria, unde guvernul se teme, sau mai bine, își dă aparența de a se teme și de freamătul frunzelor, cine știe dacă un ajutor regulat și statornic numai din partea băncilor nu s'ar lua, ca nu știu ce pretext în contra statului, pentru a lua măsuri în contra acestor așezăminte economice, deși ele prin ajutorul dat școalelor confesionale, ar veni indirect și în ajutorul statului. Propunerea anonimului este de mare însemnătate și făcută la timp. Nici-odată lipsa unui asemenea fond nu s'a simțit mai mult decât astăzi, în urma legii de instrucțiune a ministrului Apponyi. Avem fonduri pentru alte instituțiuni de cultură, și nu avem nimic pentru școalele sătești. Și fără acest sprijin, multe din ele poate cele mai multe, dacă nu toate, sunt amenințate a se desființa, sau a deveni tot atâtea cuiburi de desnaționalizare a neamului.

Dar o să se zică, că prea se grămădesc contribuțiunile particulare și benevole, deja destul de număroase, pe lângă contribuțiunile oficiale ale statului, cari și numai singure sunt destul de grele. Afară de „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român“, — care, fie zis în treacăt, e departe de a fi susținută cum s'ar putea, și cum ar trebui, — afară de „Asociațiunea pentru fond de teatru“, sunt atâtea alte societăți și reuniuni culturale, în deosebite orașe, și se fac atâtea colecte și contribuiri pentru scopuri de interes public.

Așa este; dar toate aceste contribuiri benevole le fac mai mult orășenii și partea cultă a națiunei, care ori ce s'ar zice, stă mai bine decât bietul țăran sărac și incult dela sate. Și asupra acestuia a rămas până azi cea mai grea contribuțiune națională, întreținerea școalelor elementare. In alte state, în România d. e., școalele primare rurale ca și cele urbane și alte instituțiuni, sunt întreținute de stat; și astăzi se lucrează mult pentru a ridica la o stare mai bună aceste școale, cari lasă încă mult de dorit în toată privința și cari sunt și prea puține față cu numărul poporațiunii. Pentrucă oamenii se pătrund din zi în zi mai mult de adevărul, că *cestiunea țărănească*, ca și celelalte probleme economice, politice, religioase, numai prin cultură își pot afla adevărata lor deslegare. Românii din Ungaria, pe lângă grele contribuțiuni de sânge și de avere pentru întreținerea statului, sunt siliți să-și întrețină singuri și toate instituțiunile naționale de cultură, prin fonduri create pentru acest scop și prin alte contribuțiuni din averea particulară. Și cea mai grea din aceste contribuțiuni rămâne cum amintii în spinarea poporului dela sate.

Atentatul contra școalelor grănițărești.

Ni se scrie din Făgăraș: »Aflu că »ilustrii conducători« n'au fost de față la ședința comisiunei administrative, în care s'a pus la cale atentatul contra școalelor române grănițărești. Deputatul Șerban, care face parte din comisiune și care e pretutindenea unde nu-l cauți și nicăiri, unde ar trebui să fie, a luat, după cum ni se spune, cunoștință numai din »Gazetă« despre acel atentat; mai aflu, că, după ce a căzut bomba, deputatul Șerban dimpreună cu vicarul Macaveiu, și cu preoții Receanu și Comșa s'au adresat la comitetul administrativ al fondului grăniterilor din Reg. I., la Sibiiu, provocându-l să concheme o adunare generală estraordinară în timpul cel mai scurt. Ni se mai spune, că deputatul Șerban a fost încredințat cu compunerea unui *recurs* în contra ordinului comisiunei administrative, pe care îl vor subscrie toți președinții școalelor grănițărești«.

Banul Croației despre alegerile dietale.

Corespondentul din Agram al ziarului »Pester Lloyd« a avut o convorbire cu Banul Rauch, care nu s'a arătat surprins de rezultatul alegerilor, deși nu se aștepta la o așa de completă înfrângere a candidaților partidului guvernamental. Starea creată acum, a zis Banul, e de preferat stării de mai nainte. Situația este foarte serioasă atât pentru Croația cât și pentru Ungaria. Mișcarea al căreia rezultat sunt alegerile de acum nu e numai politică, ci după motivele ei agrar-socială. La ce poate duce o asemenea mișcare, nu e nevoie de spus. Ungaria nu se poate lăpăda de ori-ce răspundere în cele ce s'au petrecut, căci a considerat în tot-deauna Croația și dorințele sale ca o cantitate neglijabilă, trecând asupra Croației la ordinea zilei atunci când era cu putință să se dea mișcării altă direcție.

Care e calea spre a eși din această situație, nu pot spune acum. Atâta pot zice că liniștea nu poate fi restabilită decât prin muncă rodnică. In momentul acesta plin de pericole, Croația are nevoie de fapte, nu de vorbe. Programul pe care l'am anunțat cu învoirea Coroanei și a guvernului ungar conține multă asemenea muncă, dar lucrarea aceasta trebue făcută repede, dacă Ungaria nu vrea să se găsească într'o situațiune, care să nu-i mai lase libertatea hotărârei. Atât timp cât voiu sta în acest post — a încheiat Banul — voiu avea neconteniț în vedere interesul Croației; asta se știe și nu mai e nevoie s'o repet.

Situația în Croația. Un redactor al ziarului »Pester Lloyd«, a avut câteva convorbiri cu deputății croați, asupra situației și rezultatului alegerilor. Deputatul Dr. *Nicolici*, membru important al Croației, care a obținut 3 mandate, spune între altele: In urma rezultatului alegerilor, situația banului e cu totul sdruncinată. Guvernul său nu mai poate continua în urma experienței fără de folos, pe care a făcut'o timp de 8 luni. Fostul președinte al Landtagului, Bogdan *Medakovici* declară că rezultatul alegerilor nu l'a surprins de loc, de oarece se aștepta la acest rezultat. Calculele Ungurilor cu partidul radical s'au dovedit greșite și actualul guvern nu va mai putea continua.

D-rul Iosef *Frank*, președintele partidului Starcevici vorbind, de șansele actualului guvern, spune, că ele depind de guvernul ungar, care numește direct sau indirect guvernele din Croația și creiază partide de împăcare croato-maghiare.

Frank spune că la convorbirea pe care a avut'o cu primul ministru Wekerle i-a declarat că absolutismul, cu care se procedează de 20 de ani în Croația, s'a dovedit nefolositor și trebue căutată o resolvire sănătoasă a chestiei croate. Wekerle a respins însă propunerea.

Semnal timpului. După cum se știe Camera italiană a decis, ca religiunea să nu mai fie obiect ordinar al învățământului în școalele poporale. Măsura aceasta luată de Camera italiană este, cum se pare, îndreptată în contra clericalilor intransigenți și a Vaticanului. Ca însă să se poată împăca conștiința bunilor creștini catolici, Camera a decis, ca *părinții să fie îndreptățiți a-și instrui copii în localul școalei printr'un catechet ales și plătit de ei* în localul școalei. Este de notat: că comunele au dreptul *a primi sau a respinge* regulamentul Camerei în privința instrucțiunei religionare.

Din dieta ungară.

In ședința de Sâmbătă s'a continuat desbaterea proiectului revizuirei regulamentului Camerei. Au luat cuvântul deputății *Kovacs*, *Hoffmann* (disident) și fostul ministru de justiție *Polonyi*, care a vorbit timp de peste 3 oare contra proiectului. Intre altele Polonyi a spus că revizuirea ar fi impusă de Maj. Sa, în scopul de a înlesni guvernului rezolvarea cestiunilor militare și că guvernul, în loc să ațâțe toate partidele opoziționiste și naționalitățile prin stăruința sa asupra revizuirei regulamentului, ar face mai bine să urmeze o politică de împăciuire față de partide și naționalități, de oarece aceasta ar fi în interesul Ungariei.

La sfârșitul ședinței au fost mai multe *interpelări*. Dep. *Polit* a interpelat în chestiunea *liniei ferate din Sandjac*. Polit a spus că Ungaria e în primul rând interesată în evenimentele din Balcani. Din cauza proiectului Austriei pentru construirea căei ferate sandjiacale s'a întâmplat o deplasare a politicei puterilor în Macedonia. In urma conferinței dela Muerzsteg puterile însărcinaseră pe Austria și Rusia cu executarea reformelor prevăzute în această conferință.

Acordul austro-rus însă e acum turburat, din pricină, că proiectul austriac asupra liniei ferate sandgiacale e socotit ca o tendință a Austriei de a înainta spre Salonic. Făcând aceasta, Austria se expune însă la o răzvrătire a Bosniacilor nemulțumiți de dominația austriacă. Afară de asta, statele balcanice nu se vor simți nici ele mai liberate prin un triumf al tendințelor austriace în Balcani.

E probabil însă că aceste tendințe vor fi împiedicate prin acțiunea Puterilor mari, cari acum par a vroi să urmeze fiecare o politică izolată în Balcani. Aceasta ne-o dovedește, de pildă, noua propunere a guvernului englez pentru numirea unui guvernator general în Macedonia. Polit întreabă: »Contribuit a guvernul ungar, ca monarhiei noastre să i se acorde de către Sultan încuviințarea pentru construirea căei ferate Sandjiacale? Această încuviințare obținută de monarhia noastră la Constantinopole, a turburat înțelegerea cu Rusia dela Muerzsteg, din 1897, și în genere mai există această înțelegere? Ce atitudine are monarhia noastră față de linia ferată transbalcanică proiectată de Rusia? Monarhia noastră va sprijini reforma justiției propusă de marile Puteri și rămasă în suspens din pricina împotrivirei Sultanului? Monarhia noastră a fost ea sprijinită de Germania la Constantinopol atât în ce privește linia ferată Sandgiacală, cât

şi în privinţa tuturor celorlalte chestiuni balcanice ?«

Dep. Dr. A. *Vlad* a interpelat în chestiunea *concesiunilor militare.* In motivarea interpelărei sale, d-l Vlad au declarat că în delegaţiune Românii a fost denunţaţi, că ei nu poartă nici un interes dezvoltărei forţei armate şi că ei gravitează în spre străinătate. Vlad respinge învinuirea de tendinţi iredentiste, care să aruncă Românilor.

Deputatul *Vlad* a anunţat următoarea interpelare:

»E prezidentul consiliului dispus să informeze Camera asupra chestiilor militare ? ...E guvernul încliuat ca o eventuală rezolvare a chestiunilor militare să aibă în vedere faptul *ca spiritul armatei să nu fie conrupt şi neînţelegerile dintre naţionalităţi să nu fie introduse în armată ?*«

Ambele interpelări au fost transmise guvernului.

Un nou articol al lui Björnson.

Poetul Björnson e în adevăr neobosit în a combate purtarea »clicei maghiare« dela putere, cum o numeşte, faţă cu naţionalităţile. »Le Courrier Européen« publică în fruntea numărului său dela 25 Februarie a. c. un nou articol al marelui scriitor norvegian cu titlul »L'oppression magyare«. Cei din »clică«, zice el, au de gând a nimici elita intelectuală a celorlalte popoare ungare; astfel mutilate ei cred, că popoarele vor ceda curând. Aceste văd închizându-se liceele şi muzeele lor; înalta cultură nu poate să le vină decât prin intermediul maghiar.

Vorbeşte de preotul slovac Hlinka şi de tratarea ce o îndură, aminteşte droaia proceselor de pressă îndreptate contra ziarelor diferitelor naţionalităţi şi face amintire de lista condamnaţilor ce a primit'o şi care i se spune că încă nu e completă. Sărmanii redactori ai unui mic jurnal slovac, au fost condamnaţi la olaltă la 5000 coroane şi patru ani închisoare. De când a ajuns la putere guvernul actual (8 Aprilie 1906) apărătorii naţionalităţilor, în cea mai mare parte ziarişti, au suferit în total 18 ani închisoare şi au plătit 18 mii coroane, şi repetă, aceste cifre sunt necomplete. Citează câteva cazuri de uneltiri contra Slovacilor. Aminteşte un caz că un Slovac a lăsat prin testament 300 de coroane in favorul copiilor slovaci. Clauzula testamentului a fost anulată sub cuvânt că »copii slovaci« nu sunt o societate sau o instituţiune. Un Rus a lăsat 160 mii coroane destinaţi de a favoriza instituţiuni slovace şi a desemnat pe executorii testamentari. S'au pus toate în lucrare pentru a zădărnici acest legat sau cel puţin a-l încurca în procese ca cu timpul să-l sleiască prin cheltuelile cauzate de acesta. Vorbeşte apoi de încercarea de a pune mâna pe partea cea mai mare a micilor Slovaci, pe cari îi trimitea în regiuni proprii maghiare pentru a-i creşte.

Dar, continuă Björnson, peste toate este falsificarea voturilor (la alegeri) »Eu apartin unui popor liber şi independent, dar nu numai în Norvegia, ci în nici o altă ţară secundară nu se pomenesc atâtea abuzuri electorale. A falzifica voturile unui popor, aceasta ar fi în ochii noştri o crimă aşa de gravă ca şi aceea de a învenina apa ce o bea«.

Vorbeşte de sistemul electoral în Ungaria, în care domneşte o confuzie neexprimabilă şi care zice, că posede o organizaţie nejustă. Arată dispoziţia la alegeri între numărul alegătorilor şi al mandatelor la Unguri şi la Români. Trece apoi la modul cum se fac alegerile. Spune că regele Ungariei a promis introducerea votului universal, dar nu-şi va putea împlini promisiunea, zice Björnson, din cauza uneltirilor aristocraţiei maghiare.

Ungaria nu cunoaşte drepturile de reuniune. Adunările poporale anunţate de naţionalităţi, sunt aproape interzise etc.

»Când se va vedea eşind din şirul aristocraţiei maghiare un om cu inima tânără, cu sufletul nobil, şi strigând către fraţii săi: »Să respectăm poruncile lui Dumnezeu înainte de acelea ale oamenilor«?

»Câţi oameni nu vor zice cu mine, că dacă Maghiarii la 1867, ar fi primit limba mondială germană ca limba uniunei lor, — dacă ar fi ales'o, zic, lăsând toată libertatea celorlalte idiome, oare Ungaria nu ar fi mai fericită decât astăzi? Toate naţionalităţile sale n'ar fi ele mai unite, mai luminate şi în consecinţă mai prospere? Organizaţiunea electorală n'ar fi fost cu totul alta, alegerile sincere şi legislaţia echitabilă? Mai multă libertate şi lealitate n'ar fi creat un regim mai simplu, o administraţie mai redusă, finanţe mai bune?

»Atunci aceasta trebuinţă de espanziune, care să manifestă la Maghiar c'o forţă tânără şi nouă, ar fi avut ca ţintă mai nobilă o ambiţiune mai sănătoasă decât aceeea de a converti prin violenţă pe toţi cetăţenii în Maghiari şi toate popoarele vecine în inimici.

Semnat: *Björnstjierne Bjornson.*

Din Bulgaria.

Versiuni despre o nouă crisă ministeriaăl.

Sofia, 16 Februarie v.

De abia a trecut o lună de când partidul democrat naţional a luat frânele guvernului în mână şi deja în scurt timp se va ivi o nouă crisă ministerială.

In 17 Februarie v. a. c. prinţul Ferdinand al Bulgariei îşi va serba cununia cu princesa Eleonora de Reus Köstner şi cu prilegiul acesta statul bulgar va fi reprezentat prin Dr. Stanceff agentul diplomatic bulgar la Paris, prin d-na Stanciova Greno, d-na Petrova Ciomocova şi prin şeful cabinetului secret Dobrovici şi alţii. Guvernul nu va fi reprezentat prin nimeni. Causa este conflictul isbucnit între guvern şi principe.

Din ţară numai partidul naţional liberal va fi representat prin şeful lor d-l Ghenadew, unul din cei mai buni diplomaţi bulgari, care după nuntă va avea o altă misiune anume el va fi trimes la Petersburg cu o scrisoare a ţarului, prin care prinţul desminte svonurile ivite că ar voi să părăsească politica rusească apropiindu-se de Austria.

Ghenadew, care are mulţi prietini şi cunoscuţi printre diplomaţii ruşi să crede cel mai apt de a aplana aceasta chestiune de deosebită importanţă pentru statul bulgar.

Aceste cunoştinţe le-a făcut el cu ocasiunea visitei principelui Vladimir la desvălirea monumentului ţarului liberator.

Ca semn că conflictul între prinţul Ferdinand şi guvern este foarte acut este şi imprejurarea că cu ocasiunea serbării naşterii prinţului dela 14 l. c. tot corpul diplomatic din loc a luat parte la serbarea religioasă, numai ministru preşedintele Bulgariei a lipsit făcând aceasta numai cu scop de a arăta ura contra principelui.

Dacă guvernul actual bulgar nu şi-a dat dimisia până acum, cauza este numai nunta principelui. Se crede însă că imediat după nuntă crisa ministerială va isbucni în toată forma.

Corespondent.

Nimicirea alegerii municipale în cercul Zlatna. Ni se scrie:

In 11 Noemvrie 1907, în cercul Zlatnei a eşit lista curat românească a membrilor pentru congregaţie. Era şi absurd să nu reuşească fiind majoritatea cercului românească. Domnii dela comitat însă au aflat cu cale să *nimicească* această alegere. Au atacat'o, adică Ungurii din Zlatna, sub numele unui Benkö Kálmàn şi Császár Iános, iar comisia verificătoare a comitatului atâta a aşteptat. In şedinţa din 20 Februarie, au declarat alegerea de nulă, lăsând termin de apelare 15 zile.

Şi care e motivul acestui nou act, prin care se arată dragostea absolută românească, faţă de naţia noastră? Un singur motiv, care încă e falş. Anume preşedintele alegerii la scrutarea voturilor şi publicarea celor aleşi a »golit sala«, zice actul unguresc, ce ne vesteşte aceasta nouă izbândă a »coaliţii« care-a ajuns la putere şi în Alba inferioară. Aşa, zice actul, n'au fost faţă decât comisia şi membri de încredere, pe când legea cere să fie şi alţii de faţă, pentru ca să fie »publicitate«. De fapt spun, că intrase în sală un om beat, nu ştiu de-a fost alegător ori ba, care striga în continuu. L'au dat afară, dinpreună, se vede şi cu alţii.

Dar a rămas acolo până la sfârşit d-l notariu din Zlatna Albini, cum însuşi ne-a declarat, şi încă un oficiant dela antistia (primăria) din Zlatna. Legea spune că-i destul *unul* singur, afară de comisie şi bărbaţi de încredere. Şi d-l Albini n'a fost nici în comisie, nici bărbat de încredere. Fiind cercul acesta unul din cele mai împrăştiate, şi fiind siguri de rezultat că mai mulţi au trebuit să ne vedem de drum către casă. Dar eu cred că totuşi pe lângă cei doi de mai sus, vor fi fost şi alţii acolo.

In potriva acestei anulări se va face recurs în timpul cel mai scurt, şi dacă vom peri şi cu dreptul în mână, — ceeace astăzi în Ungaria e cu putinţă ca şi de altă dată — vom aştepta şi o altă alegere şi fie sigură domnii cari nu ne pot vedea, şi cu cari vreau unii de-ai noştri să »se împăciuiască«, în articole de gazete şi în broşura lui Argus, — că nu-şi vor ajunge ţinta ce-o urmăresc. Destul este pentru »coaliţie« izbânzile celor mari, ci, cei mai mici îndestuleascăsă cu slăvirea stăpânilor.

I. Ag.

Salon de convorbiri.

Cestiunea foilor poporale.

(Reflexii d-lui Sorcovă).

Acurat nu-mi aduc aminte de feliul în care d-l Sorcovă a formulat întrebarea, cu care s'a întors către publicul nostru cetitor şi gânditor, spre a-i da o deslegare mulţumitoare. Din cele scrise de d-l S. C. D. în rubrica »Salonul de convorbiri«, ce a deschis'o onor. Redacţiune, întrebarea se înfăţişază cam aşa: ce trebue să facem, ca să pătrundă la sate cărţile şi foile noastre? Va fi înţeles d-l Sorcovă foile poporale, sau peste tot foile ce le avem? Din cele înşirate de d-l S. C. D. se pare, că le înţelege pe amândouă şi pe cele scrise pentru popor şi gazetele aşa numite domneşti.

Eu referesc deocamdată întrebarea numai la foile şi cărţile poporale. In cazul acesta întrebarea d-lui Sorcovă nu e tocmai corectă. Luând întrebarea în felul în care o pune d-sa, respective în felul în care o citează după d-sa d-l S. C. D., dela care o iau eu — trebue să presupunem, că foile poporale ce le avem sunt bune, că nu lasă nimic de dorit în privinţa calităţii şi că toată întrebarea se învârte numai în jurul cestiunei, că aceste foi bune, neesceptionabile ca formă şi conţinut, cum să se lăţască mai tare?

Dar lucrul aievea ni-se înfăţişază în altă faţă. Aşa cum sunt foile poporale ce le avem, rele în toate privinţele (?!—Red.), e o greşală a formula întrebarea în feliul de mai sus. Nu avem nici o foaie cu adevărat poporală. Aşadară, cum să te întrebi asupra mijloacelor de lăţire a unor foi — şi numai foile bune sunt vrednice — pe cari încă nu le avem?

Ne având foi poporale coräspunzătoare, eu cred, că trebue să ne întrebăm mai întâi, *ce să facem ca să avem foi bune poporale?* Si numai în locul al doilea ne putem întreba: *cum să lăţim aceste foi bune?*

Foile poporale. ce le avem sunt rele, încât abia se învrednicesc de numele de foi poporale. E de lipsă s'o dovedesc aceasta? Foi ce se numesc poporale avem două: »Poporul Român« din Budapesta şi »Foaia poporului« din Sibiiu. Şi care e bună dintr'acestea două? »Poporul român« vieţuieşte, cu foarfeca, pe urmele »Luptei«; greşelile ce le are aceasta, în coloanele dânsului, iau proporţii îndoite. E scris în acelaş jargon, ce se nizuieşte să aibă multe note de înfrăţire cu cel al ziarelor din România noastră, se îndeletniceşte în mărunţişuri cu aceleaşi cestiuni mari, ce au de a face cu viaţa şi îngrijorările ţăranului, ca chestia Marocului. cu chestiile noastre naţionale. Aceasta foaie trăieşte aşa, fiindcă, durere, nu ştie, nu poate să trăiască altfel. Deocamdată o alcătuiesc de aceia, cari după priceperea şi indeletnicirile lor, ar fi chemaţi să îndeplinească altă muncă cu alte rosturi. Această foaie, într'o vreme, acuma-s 2—3 ani număra la 12 mii de cetitori. In taina acestei lăţiri ne-ar putea întroduce d l Biräuţiu, caro prin propaganda ce a făcut'o ş'a ştiut apăra interesele băneşti legate de aceasta foaie şi ne-ar putea întroduce mai bine d-l Sebastian Stanca, care a cârmuit cu scrisul mai multă vreme această foaie. D-sa, d-l Stanca, în vremea cât a redactat »P. R.«, pe lângă scrisul bun al d-sale şi al prietinilor înţelegători şi pe lângă reproducerile din scriitorii cei mai buni ce-i avem, a ştiut să păstreze câte-va coloane din foaie — şi încă cele mai însemnate— *pentru ceea ce-i trimeteau colaboratorii ţărani* în formă de scrisori, de poesii, de povestiri. Aceasta e o taină.

»Foaia Poporului« din Sibiiu, redigeată de d-l Silvestru Moldovan, în privinţa bunătăţii stă deasupra »Poporului Român«, e drept. Atinge uneori lucruri privitoare la lipsurile şi la viaţa ţăranului, mai dă sfaturi economice, pe cari d-l Georgescu credincios le reeditează, publică în foiţă uneori bucăţi poporale, ca limbă însă, ca alcătuire, ca împărţire şi aranjare lasă foarte mult de dorit. Dar cel puţin să nizueşte a fi poporală, şi dacă nu altceva, cel puţin aceste nizuinţe trebue respectate. Cetitori însă abia cred, să aibă peste 2 mii....

Ce să zic de »Ţara noastră«?

Noii secretari ai »Asociaţiunei«, tineri şi proaspeţi la nizuinţi, au întemeiat această revistă poporală cu gândul de-a îndreptăţi mai mult numele, cu care se porecleşte acest aşezământ. La început a eşit sub ocrotirea »Asociaţiunii«, mai târziu, când au început a-o năpăstui procesele de pressă, a trecut-o d-l Goga şi de formă sub proprietatea d-sale. Urmarea a fost, că d-l Goga şi prietinii, cărora nu le-a dat mâna să scoată ei cu mari cheltueli reviste poporale ce nu se cetesc, pentru ca să scape din încurcătura în cari i-au împins procesele şi pentru ca să-şi ridice numărul cetitorilor, au schimbat revista, — a căreia grijă nu i-o avea nici »Asociaţiunea«, nici cetitorii, — în foaie politică săptămânală, alta la formă, alta la grai şi alta la nizuinţi. Adecă »Ţara noastră« a încetat de-a mai fi revistă poporală. »Asociaţiunea«, această mamă fără durere pentru cei ce-o ţin, o să-şi afle mângăerea în coloanele »Transilvaniei«, căci de »Ţara noastră« dânsa n'a avut nevoie nici când.

»Ţara noastră« ca revistă poporală, a fost bine scrisă. De unele scăderi însă n'a fost scutită nici dânsa. Unii dintre articoli, şi chiar cei ai d-lui Goga, erau scrişi într'o formă de frumoasă, de tainică, dar de neînţeleasă poesie pentru cetitorii ţărani. Graiul în figuri împănat cu frumseţi de stil, cu înţelesuri tainice ce nu se spun, ci să lasă să se înţeleagă numai, nu e nici când prietin cetitorilor cu puţină cultură intelectuală. Pentru ţărani e potrivit graiul simplu, curgător, fără întorsături de vorbă şi de înţelesuri, graiul ce pune în cea mai lămurită evidenţă ceea-ce vrem să spunem.

Cu toate acestea »Ţara noastră« rămâne ca cea mai bună revistă poporală ce am avut'o de dincoace, după »Cărţile săteanului« alcătuite de cel mai pricopsit scriitor poporal, ce l'am avut noi ardelenii de fie iertatul I. Pop Reteganul. Şi de ce n'a putut s'o ducă aceasta revistă? Vechiul păcat al nostru: nu i-s'a făcut propagandă trebuitoare. Cu scrisul numai, cu văicăreli, cu apelări la dragostea de ţăran a conducătorilor dela sate, cu liste de abonamente trimise în toate părţile, cu provocări trimise directorilor de despărţământ, nu se lăţeşte o foaie.

Satele noastre trebuiau luate de-arândul, trebuiau colindate de oameni, să le zicem agenţi, cari n'ar fi avut şi alt lucru, trebuia pusă o sortire de premii pentru cei ce vor câştiga abonaţi ş. a. Alte neamuri aşa îşi lăţesc foile lor. Cu apeluri numai nu se lăţeşte o foaie. Că »Ţara noastră« a avut puţini cetitori, că a fost nevoită să treacă în alt ipostas pentru a şi-i câştiga, *vina o are dânsa.* Şi ar fi o nesocotinţă să se arunce această vină în spatele bieţilor ţărani dela sate, cari nu au avut bieţii ştire — căci nu li-s'a făcut — nici de naşterea acestei reviste, nici de sinuciderea ei timpurie.

Iată cam aşa stăm cu foile noastre poporale. Aşadar e clar, nu ne putem întreba asupra mijloacelor de lăţire unor foi ce nu le avem încă. Intrebarea e deci, *ce trebue să facem, ca să avem bune foi poporale?*

(Va urma.)

ŞTIRILE ZILEI.

— 18 Februarie v.

Predarea darurilor României către oraşul Roma. Din Roma se anunţă, că d-l Nicolae Fleva ministrul României la Roma, a predat Sâmbătă dimineaţa regelui Victor Emanuel albume, medalii şi diplome ale jubileului din România. Regele a mulţumit foarte călduros, exprimând cea mai vie simpatie pentru România şi Suveranii săi.

Teatru de diletanţi în Braşov. Aflăm cu plăcere că un grup de diletanţi din Braşov va da aici cu concursul d-lui şi a d-nei *Z. Bârsan* Marţi în 10 Martie st. n. o representaţiune teatrală. Amănunte vom publica în numerii viitori.

»Ce face Liga!« Sub acest titlul a apărut în »Adevărul« sub pseudonimul părintele din Carpaţi (care se presupune a fi Păr. Archimandrit Dionisie), un articol, din care extragem următoarele pasagii caracteristice:

»Unde este Liga Culturală? Vechii ligişti ne aşteptam ca acuma când ea este recunoscută de persoană morală să'şi reînceapă activitatea binefăcătoare pentru interesele mari naţionale ce pe fiecare bun român trebueşte a-l preocupa şi interesa. Ea nu mai dă semne de viaţă, pare că nici n'ar mai exista«.

»Unde este tineretul universitar, viitorii cetăţeni şi speranţa neamului, care prin temperamentul lor tânăr ar putea foarte mult lucra pentru binele neamului?«

»S'au dus timpurile, când un popor se cucerea prin forţa brută, azi se cuceresc popoarele prin cultură şi pe cale e-

conomică. Prin urmare aci este vorba de cultură şi de deşteptarea simţului naţional. Dacă popoare mai mici şi mai sărace ca noi au putut şi pot duce lupte pentru interesele neamului şi aceasta cu mare succes, aceasta se datoreşte simţului patriotic care este cu mult mai desvoltat ca la noi«.

»Avem în ţară mii şi mii de transilvăneni şi foarte mulţi din ei cu situaţiuni strălucite materiale. Ce fac? Au uitat pe cei de acasă, de unde au plecat? cari se luptă cu greutăţile cele mai mari materiale«.

»Este şi neomenos, şi lucru foarte ruşinos şi în acelaşi timp şi imoral ca atunci când tu ai plecat de jos, din sărăcie, şi ai ajuns la situaţii mari de bogăţie să uiţi pe ai tăi. Dacă morala cere să ajuţi pe tot omul, apoi cu atât mai mult se cere pentru ai casei tale şi ai neamului tău. Sunt şi excepţii, dar puţini la număr cari nu au uitat de unde au pornit!«

»Aceşti domni ar putea să fie în totdeauna şi să contribue cu obolul lor pentru interesul neamului«.

»Aci nu este vorba de a ne amesteca în treburile altui stat străin, dar când milioane din neamul nostru sunt expuşi în mod sistematic la desnaţionalizare nu ne este permis de a sta nepăsători. Ne acuză vrăjmaşii noştri în delegaţiuni de iridentişti. Nu este adevărat! Dacă lor le este îngăduit şi au toată libertatea la noi de a-şi apăra şi de a da subvenţiuni coloniilor maghiare, oare nouă ni s'a luat dreptul acesta cardinal de a compătimi cu fraţii noştri«.

»Prin urmare aci are chemare Liga Culturală Să reînceapă organizarea prin ţară, şi cred că sunt în sentimentele multor, ca Liga Culturală să'şi aibă organul său de publicitate«.

Comune vrednice. Au mai urcat salarele învăţătorilor confesionali comunele: Răhău (tr. Sebeş) pentru 4 învăţători, Mogoş-Micleşti (tr. Lupşei), Conop (com. Arad) Milova.

»România Jună« Demisionând comitetul societ. acad. social-literare »România Jună« din Viena, ales la începutul anului administrativ 1907/8, pentru semestrul al II-lea al acestui an s'a constituit comitetul actual în şedinţa plenară din 25 Ianuarie 1908 a societăţii, în următorul mod. Preşedinte *Iancu cav. de Popescu*, inginer; vicepreşedinte *Alcibiades Gărăuş*, stud. chem.; secretar de esterne *Dimitriu Marmeliuc*, stud. în lit.; secretar de interne *Constantin Oancea*, stud. med.; cassier *Eug. cav. de Păunel*, stud. în lit.; controlor *Iuniu Br. Docolin*, stud. med.; bibliotecar *Isidor Vitencu*, stud. geod.; econom *Const. cav. de Zoppa*, stud. iur.

Apropiere pe teren social între maghiari şi naţionalităţi. Ziarele maghiare publică următoarea ştire. Prezidentul Camerei, Justh, a întrunit Sâmbătă la un prânz o serie de deputaţi întreţcari şi pe mai mulţi deputaţi naţionalişti, cari s'au aşezat la masă la un loc. Inainte de terminarea prânzului, Justh se duse cu paharul în mână la diferite grupuri de deputaţi şi a convorbit cu ei. Când a ajuns la deputaţii naţionalişti, i-a întrebat: »De ce vaţi izolat aşa? Dar asta e vina mea, trebuia să vă împărţesc printre ceilalţi. Trebue să ne apropiem pe terenul social şi atunci va urma şi apropierea politică.

— Am fost foarte supărat pe tine, zise bătrânul deputat sârb Polit, pentru că mi-ai retras cuvântul la penultimul meu discurs, ceeace mie bătrân parlamentar, nu mi s'a mai întâmplat.

— Dragă prietine, răspunse Justh, tu ai idei minunate şi spirituale pe cari le ascult cu cel mai mare interes; dar trebue să-mi fac datoria de prezident.

Condamnarea unui calumniator. Oficiantul administrativ din Hunedoara, Imre István a scris minciuni cu coarne în foaia maghiară de acolo despre o petrecere româneaacă a inteligenţei române de acolo. Articolul a conţinut calumnii păcătoase. Dat în judecată de Români, tribunalul l-a achitat pe Imre, asemenea şi Tabla, dar Curia l-a pedepsit la 15 zile temniţă ordinară şi 100 cor. amendă pentrucă prin calumniile făcute a tulburat pacea între naţionalităţi.

Socialişti condamnaţi. Tipograful Ioan Toth, redactorul responsabil dela »Volkswille« din Timişoara, a fost pedepsit pentru un articol al lui Traian Novac, refugiat în străinătate, la 3 luni temniţă ordinară şi 200 cor. amendă. Pedeapsa s'a dat pentru calumniarea autorităţilor administrative. — Curtea cu juraţi din Arad a pedepsit pe muncitorul socialist Anton Schiess, pentru agitaţie la 15 luni temniţă de stat. — Socialistul Csapó Samuel a scris o broşură sub titlul »Vameşii prostiei« în care a calumniat preoţimea rom. cat. Pentru asta a fost pedepsit în Caşovia la 4 luni temniţă de stat şi 200 coroane amendă.

Clubului român din Arad i-au făcut cei dela »Aradi Közlönyi« »distincţiunea« de al carica cu două ilustraţiuni, unu rereprezentând clubul român »cum şi-l închipuesc cei din Pesta« (preoţi cu barbă mare, ţărani cu părul zburlit agitând cu mânile, în cari ţin coase, pumnale şi revolvere) alta reprezentând clubul român »cum e în adevăr« (la o masă doi deputaţi joacă preferanţ, al treilea chibiţează; la cealaltă masă depututul Goldiş cu mustaţa răsucită şade cu alţi doi soţi la o sticlă de vin şi ţine un păhar plin în mână.) Anonimul, care ne-a trimes aceste ilustraţii, fie mulţămit că am luat şi noi notă despre ele drept dovadă, că Ungurii din Arad nu sunt indiferenţi faţă de clubul român de acolo.

Filiala reuniunei sanatorului prinţul Iosif în contra lăţirei ofticei, îşi va ţinea adunarea generală Vineri în 6 Martie a. c. după amiazi la 4 oare, în sala sfatului orăşenesc. La adunarea aceasta se invită şi pe această cale toţi membri reuniunei.

Teribilă explozie într'o mină din cauza trăsnetului. Se anunţă din Mexic că în mina dela Rosita a avut loc o teribilă explozie produsă prin căderea trăsnetului. Până acum au fost scoase din mină 40 de cadavre; 200 de mineri se mai află încă în mină. Gazurile cari ies din mină, fac foarte anevoioase operaţiile de salvare. Sunt temeri că şi ceilalţi mineri aflaţi în fundul minei au murit.

Atentatul contra şachului Persiei. Asupra atentatului contra şahului Persiei se anunţă următoarele amănunte: Bomba a fost aruncată asupra automobilului, în care se credea că se află şahul. Şoferul automobilului un francez, a fost rănit. Garda şahului a tras după atentat asupra mulţimei şi a ucis 12 oameni. Mulţi au fost grav răniţi. Sahul s'a refugiat la început într'o casă din vecinătate. De acolo a plecat înapoi la palat. Sfărâmăturile au ucis 12 oameni; mulţi alţii au fost grav răniţi. Escursiunea şahului şi a suitei sale fusese plănuită pentru Joi, ea a fost însă amânată pentru Vineri. Ora plecărei însă nu era cunoscută. Atentatorii au reuşit totuşi să o afle. Se spune, că şahul primise înaintea atentatului nişte ziare, în cari se descria atentatul din Lisabona. In aceste ziare era însemnat cu creion roşu, partea în care se afirma că atentatorii regelui Don Carlos au plănuit să-l omoare în momentul când va trece printr'o stradă îngustă. Aceste ziare, se presupune, că au fost trimese şahului cu intenţia de a-l preveni să nu treacă prin străzi înguste. S'au făcut multe arestări. La unii din cei arestaţi, s'au găsit maşini infernale.

Graţiarea lui Stoessel. — Generalul Stoessel, care după cum se ştie a fost condamnat pentru modul în care a predat Port-Arthur, a înaintat Sâmbătă cererea de graţiare adresată Ţarului. Ministrul de justiţie va înainta peste câteva zile această cerere ţarului.

Corul bisericesc român din Băseşti invită la al III-a concert împreunat cu dans ce va avea loc în 5 Martie st. n. 1908. în şcoala rom. gr.-cat din Băseşti. Dirigent: Dl Dr. I. Cl. *Iuga*, cand. de adv. Venitul curat este destinat pentru fondul şi biblioteca corului. La finea concertului 12 tineri în costum naţional vor juca *»Căluşerul« »Bătuta« şi »Brâul«*.

Condamnarea unor terorişti. Din Petersburg se anunţă, că tribunalul militar a judecat Sâmbătă procesul a zece terorişti, cari au fost arestaţi în ziua de 7 Februarie, sub acuzarea că au plănuit un atentat contra marelui duce Nicolae Nicolaevici şi a ministrului de justiţie. Acuzaţii au tăgăduit că ar fi căutat să săvârşească vreun atenta contra marelui duce. Ei au declarat însă că primiseră ordin din partea comitetului central ca să omoare pe marele duce Nicolae, dar că studiind planul, ei s'au convins că el este inexecutabil. Au fost ascultaţi ca martori 20 poliţişti. *Tribunalul a condamnat la moarte trei femei şi patru bărbaţi.* Ceilalţi trei acuzaţi, despre cari nu s'a putut dovedi că au luat parte la atentat, dar asupra cărora s'au găsit bombe şi arme, au fost condamnaţi la 15 ani muncă silnică. Acuzaţii au primit cu cea mai mare linişte această sentinţă. Nici unul din ei nu şi-a declarat numele.

Un culegător-tipograf român, harnic, poate afla imediat condiţiune în tipografia noastră. Salar după tarif.

Spicuiri.

Din ale lorzilor.

In Anglia se poartă o luptă straşnică împotriva părinţilor patriei, din naştere, adecă împotriva lorzilor şi a camerei lor.

Totuşi e de mirare ca într'o ţară cu o cultură aşa de veche şi de adâncă, să mai poată dăinui această rămăşiţă a vremilor feudale.

După o »listă neagră« a distinsului ziarist englez Stead 179 din aceşti părinţi n'au luat parte la nici una din şedinţele din 1895—1906 a camerei, pe care sunt de altfel siguri, că vor lăsa-o moştenire şi progeniturilor lor, cari ca şi părinţii lor înainte de a cunoaşte munca, se vor pomeni guvernând şi mistuind agoniseala celor guvernaţi.

...Şi multă vreme vor mai spăla... înfăşa şi creşte guvernantele ţărilor civilizate lorzi şi magnaţi pentru fericirea popoarelor...

Să le trăiască!

Ingrijirea copiilor la Berlin.

Oraşul Berlin îngrijeşte singur de hrana şi îmbrăcămintea copiilor sărmani. Cu greu s'ar putea vedea în capitala Germaniei un copil cerşetor, sau vânzând jurnale, flori, etc.

Ba încă atunci când un poliţist întâlneste un copil fumând, îi loveşte ţigara din gură.

Cu copiii, evrei şi ţigani, vânzători de ziare în Bucureşti — însă nu se ştie dacă întreagă poliţia din Berlin ar putea-o scoate la căpătâi cu fumatul...

M.

Bibliografie.

In tipografia »Poporul român« din Budapesta a apărut *„Bănatu-i Fruncea!“* poezii în graiŭ bănăţănesc de Dr. George *Gârda*, preţul 1 coroană.

Scrierile detectivului **Sherlock Holmes**, cari au făcut atâta sgomot în lume, că s'au făcut şi piese de teatru, au apărut şi în limba română. Sunt apărute 20 de numere; fie-care număr conţine o povestire complectă şi costă 40 bani. Cereţi un număr de proba, gratis la ori ce librar, san la *Ig. Hertz, Hotel de France, Bucureşti.*

Bucolicele şi Georgicele lui Vergiliu traduse de cunoscutul şi apreciatul scriitor şi profesor pensionar M. ***Strajanu.*** Bucuresci I. V. Socecu. Se pot procura prin librăria A. *Mureşianu*. Preţul cor. 2.60 plus 10 fil. porto.

Traducerea e făcută de un bărbat competent, din cuvînt în cuvînt şi e însoţită de analisa tuturor cuvintelor cuprinse în textul latin. Elevii gimnasialĭ, carĭ au fost nevoiţĭ până acuma a utilisa traducerĭ streine, de sigur se vor bucura de acéstă carte.

ULTIME ŞTIRI.

Agram, 2 Martie. Studenţii progresişti s'au întrunit eri la gară pentru a face ovaţii deputaţilor sosiţi din provincie. Studenţii zărind însă pe baronul Paul Rauch, care se pregătea să plece la proprietăţile sale, îl primiră cu fluerături şi aluzii maliţioase.

Constanţa, 2 Martie. Un groaznic incendiu a isbucnit eri în magazia de mărfuri a serviciului maritim din port. Focul a isbucnit la orele 3. Pompierii sosiţi la timp au fost aproape desarmaţi faţă de furia cu care se propagau flacările. Magazia a fost distrusă cu desăvârşire cu toate mărfurile ce se aflau într'ânsa. Focul s'a comunicat apoi la magaziile de mărfuri ale căilor ferate, cari se află în vecinătate. Sosind vapoarele „Iulietta“ şi „Sulina“, au fost puse în mişcare pompele, apărând astfel tancurile de petrol. Manevra a reuşit, căci focul a fost localizat în acea parte şi o groaznică catastrofă s'a evitat în chipul acesta. Focul a luat naştere dela magazia serviciului maritim, în care se aflau depozitele mărfuri în valoare de aproape un milion. Totul a fost distrus complectamente. Magazia c. f. r. aflându-se alături, a fost şi ea complect distrusă; au fost salvate o parte din mărfuri. Pagubele trec de un milion.

New-York, 2 Martie. Din Lima (Peru), se comunică: La Lima s'au organizat lupte de tauri în onoarea matelotilor americani. A asistat la aceste lupte corpul diplomatic, un reprezentant al preşedintelui şi matelotii vaselor de răsboi americane. Au avut loc cu prilejul acestor lupte scene înfiorătoare, cari au costat viaţa a două persoane. Toreadorul Bonarillo, fu atacat de un taur, azvârlit la o distanţă de 20 paşi şi grav rănit. Oficerii americani nedeprinşi cu asemenea scene, voiră să părăsească arena. Publicul peruan nu se turbură însă şi ceru aducerea unui alt toreador. Un al doilea toreador fu împuns de taur. Cu toate acestea el mai avu puterea să-l ameţească cu o lovitură de pumn şi se prăvăli apoi mort în mijlocul arenei.

Târgovişte, 2 Martie. Eri noapte între orele 1 şi 3 s'a comis o crimă îngrozitoare, în staţia Gonteşti. Nişte hoţi s'au introdus eri noapte în locuinţa săteanului Stefan George, şi l'au omorât pe dânsul precum şi pe încă cinci oameni. Iată numele color şase victime: Stefan Gheorge, în vârstă de 40 ani, soţia lui Rada, trei copile: Dumitra de 9 ani, Vasilica de 5 ani, Mariţa de 4 ani, precum şi o babă Dobra, care se afla în casă împreună cu cei de mai sus. Fioroşii asasini au lăsat în viaţă un copilaş în vârstă de un an, care a fost găsit azi dimineaţă dormind în leagăn. Victimele au fost doborâte cu lovituri de cuţit şi topoare.

In ultimul moment se comunică că la ţăranul Gheorghe Ion Năstase, din aceea localitate, s'ar fi găsit oarecari indicii cum că el este amestecat în această crimă. Intr'adevăr în podul casei sale sau găsit nişte pantaloni plini de sânge iar într'un buzunar s'a descoperit o citaţie dela tribunal pe numele victimei Stefan George. Până în prezent Năstase tăgădueşte orice vină şi se apără cu îndârjire. Autorităţile s'au transportat la faţa locului.

Diverse.

Un proces de 477 de ani. — Inaintea tribunalului de Gotha a luat sfârşit deunăzi un proces, care a durat, nici mai mult nici mai puţin, decât 477 de ani!

Era vorba de un conflict ivit în 1430 între comuna Friedmar şi proprietarii mai multor mori din împrejurimi, relativ la o palplanşă instalată în rîul Neese şi care priva comuna de apă necesară trebuinţelor publicului. Ambele părţi au încheiat un acord şi procesul e azi definitiv lichidat. Va trebui, cu toate acestea, o nouă hotărâre judecătorească, care să indice care din cele două părţi va trebui să plătească cheltuelile acestei interminabile proceduri. Aceasta va fi, probabil, origina unui nou conflict ce se va tranşa între strănepoţii ambelor părţi.

Cărţi noi.

In institutul grafic *„Minerva“* au apărut următoarele cărţi:

A. C. Cuza. „Naţionalitatea în artă“ 1·50 cor. 10 porto.

C. Sandu-Aldea. „Pe drumul Bărăganului“. 1·50 cor. 10 porto.

I. L. Caragiale. Teatru. „Opere complete“. Preţul 2 cor. 10 bani porto.

A. Vlăhuţa. „Clipe de linişte“. 1·50 cor., 10 porto.

I. Slavici. „Nuvele“. 1 50 cor., 10 b. porto.

Sadoveanu. „Inseninările lui Neculai Manea“. Preţul 2 cor. 10 porto.

Neli Cornea. „Irena“, dramă în 4 acte, ce s'a reprezentat pe scena teatrului naţional. Preţul cor. 1.50, 10 b. porto.

Vasile Alexandri. „Teatru“. V., preţul 1.50 cor. 10 porto.

Se pot procura şi prin tipografia şi librăria A. Mureşianu.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

„ECONOMUL“, institut de credit şi economii, societate pe acţiuni, în CLUJ.

CONVOCARE.

„ECONOMUL“, institut de credit şi economii, societate pe acţiuni, în Cluj, îşi va ţinea

Adunarea generală ordinară a XXII-a,

în **25 Martie st. n. a. c.** la 10 oare a. m. în localitatea institutului (Strada Wesselényi Miklós Nr. 26.)

Obiectele adunării vor fi:

1. Raportul direcţiunei.
2. Raportul comitetului de reviziune.
3. Stabilirea bilanţului pro 1907 şi fixarea dividendei.
4. Esmiterea alor 3 acţionari pentru verificarea procesului verbal şi scrutare.
5. Fixarea marcelor de prezenţă.
6. Alegerea unui membru în direcţiune.
7. Alegerea comitetului de reviziune pe 3 ani.
8. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.

La această adunare să învită acţionarii institutului, făcându-se atenţi la dispoziţiunile §§-lor 19 şi 20 din statute.

Din şedinţa direcţiunii institutului de credit şi economii „ECONOMUL“ în Cluj ţinută în 22 Februarie 1908.

Dr. Izidor Marcu m. p., prezident. **Dr. Frâncu** m. p., director executiv.

Contul Bilanţ pro 1907.

ACTIVE:		Cor.	fil.	PASIVE:		Cor.	fil.
Cassa în numărar		100.856	30	Capital social:			
Bon în Giro-Conto		1.186	17	emisiunea I.	100.000·—		
Bon în cassa de păstrare poştală		4.032	11	„ II.	100 000·—		
Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi	42.811·—			„ III.	152·737·86	352.737	86
Imprumuturi pe obligaţiuni hipotecare	150.609 32	193.420	32	Fond de rezervă	156.805 10		
Cambii escomptate		2,336 446	15	Fondul special de rezervă	13.238·86		
Credite cambiale cu acoperire hipotecară		168 261	—	Fond de pensiuni	46.437 08		
Realităţi		93 396	37	Fond pentru zidirea unei bis. gr. cat. în Cluj	2.004·18		
Cont-Curent		63.250	64	Fondul şcoalei	234·22		
Efecte publice		175.575	—	Fonful Alesandru Bohăţiel	2.080·—	220.799	44
Realităţi vândute		3.030	—	Depuneri spre fructificare		1,402.430	37
Diverse conturi debitoare		26.305	38	Reescompt		1,115.141	—
Interese de reescompt anticipate		4.089	—	Dividende neridicate		1.224	—
Mobiliar	9 014.38			Diverse conturi creditoare		2 385	—
amortizare	904·38	8.110	—	Interese tranzitoare		37.572	39
				Profit net		45.668	38
		3.177,958	44			3.177,958	44

Contul Profit şi Perdere pro 1907.

	EROGAŢIUNI:		Cor.	fil.		PERCEPŢIUNI:		Cor.	fil.
I.	Interese:				I.	Interese:			
	pentru depuneri spre fructificare	66.135·39				dela cambii escomptate	188.799·09		
	„ reescompt	64.797 01				„ împrumuturi pe obligaţiuni	27.821·44		
	„ 4 fonduri	8.552 56				„ efecte publice	2.876·55		
	„ versam. din emis. III. pro 1907	6.146·76	145.631	72		„ credite cambiale cu acop. hipotecară	7.916·06		
II.	Spese:					„ cont-curent	2.855·45	230.268	59
	salare	20.199 08			II.	Provisiuni diverse		18.449	89
	bani de quartir	2.925·—			III.	Chirie şi arênzi		8.585	91
	imprimate, registre, rep. la mob. şi diverse	14.260·74							
	marce de presenţă	1.960·—	39.344	82					
III.	Contribuţiune:								
	directă	13.184 21							
	10% dare după interese de depuneri	6.536·38							
	competinţă de timbru	457·34	20.177	93					
IV.	Amortizaţiuni:								
	pretensiuni dubioase	5.577·16							
	10% amortizare din mobiliar	904·38	6.481	54					
V	Profit net		45.668	38					
			257,304	39				257.304	39

Cluj, la 31 Decemvrie 1907.

Dr. Frâncu m. p., dir. esecutiv.

Pentru contabilitate: **N. Căciula** m. p., primcontabil. **Iosif Orga** m. p., secretar.

Dr. Izidor Marcu m. p. **Ioan Nestor** m. p. **Dr. Márk** m. p. **Dr. Coriolan Pop** m. p. **I. Br. Hodosiu** m. p. **Dr. Daian** m. p. **Stefan Havasi** m. p.

Ezaminând conturile de mai sus liam aflat în consonanţă cu cărţile.

Cluj, la 22 Februarie 1908.

Dr. Victor Poruţiu m. p., preşedinte. **Simeon Pop** m. p. **Iosif Lissai** m. p. **A. C. Domşa** m. p. **Gavrilă Pop** m. p. **A. Mandeal** m. p. **Vasilie Dregan** m. p.

Raportul comitetului de reviziune.

Onorată adunare generală!

În decursul anului 1907 am ezaminat în mai multe rânduri cărţile principale şi auxliare ale institutului de credit şi economii „Economul“, mai departe am ezaminat bilanţul anului 1907 şi contul profitului şi pierderilor şi am aflat, că acelea sunt conduse cu conştienţiozitate şi purtate cu toată acurateţa.

Am cercat şi ne-am convins, că activele arătate în valori şi efecte să află de faţă şi în consonanţă cu registrele de contabilitate şi induse în inventar.

Vă rugăm deci a primi bilanţul şi a da absolutorul direcţiunii şi subscrisului comitet de supraveghiere.

Proiectul direcţiunii referitor la împărţirea profitului net l'am ezaminat şi-l recomandăm spre primire, prin urmare propunem să se dee:

5% dividendă acţionarilor		K.	10.000·—
20% fondului de rezervă		„	7.133 67
10% pentru scopuri filantropice, din care 2% p. fondul zid. bis. gr. cat. Cluj, admin. de inst. 713·37, 8% înpărţinde prin adunarea generală	K. 2853·47	„	3.566·84
10% tantiema direcţiunii		„	3.566 84
4% „ directorului esecutiv		„	1.426·74
7% tantiema fuocţionarilor		K.	2.496·78
5% „ comitetului de supraveghiere		„	1.783·42
2% „ „ „ membrii esterni		„	713·37
5% fondului de penziuni		„	1.783 42
7% „ special de rezervă		„	2.496·78
Restul de 30%			
Supradividenda acţionarilor		„	6.000·—
Dotarea eserviciului informator		„	1.800·—
Remuneraţiuni p. personalul care nu se împărtăşeşte din tantiemă		„	1.200·—
Mesei studenţilor academici Cluj		„	700·—
Pentru acuirarea unui aparat de proiecţiune în preţ de K. 800 rata I.		„	400 —
Pentru ajutorarea şcoalei gr. cat. din Gilău		„	100·—
Supra dotarea fondului de penziune		„	500·—
total		„	45.668·38

Cluj, la 22 Februarie 1908.

Dr. Victor Poruţiu m. p., preşedinte. **Simeon Pop** m. p. **Iosif Lissai** m. p. **A. Mandeal** m. p. **Gavril Pop** m. p. **Vasile Dregan** m. p. **A. C. Domşa** m. p.

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.